

havonta közösen összeállított műsorral látogatták meg csoportomat. Nemcsak előadtak, hanem a szavalás művészi eszközeire oktatták is a gyerekeket. Segítették őket a versenyekre való felkészülésben. Győzteseink sikerrel szerepeltek az iskolai, majd a fővárosi kulturális seregszemlén is.

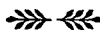
Szaktanárok, szülők *meghívott előadóként* szívesen kapcsolódtak be a csoport életébe. Ezek a programok új színt, változatosságot hoztak. Pótolták azokat az élményeket, amelyekben elsősorban időhiány miatt nem részesülhettek a gyerekek. Egy alkalommal Albert Schweitzerről hallottak előadást. Néhány nap múlva V. Miklós saját írását tette asztalomra, társai büszkén helyezték el a csoport krónikájában. Részlet Miklós Schweitzerhez írt leveléből: „Amikor Budapest utcáin néger diákokat látok, az jut eszembe: lehet, hogy éppen arról a vidékről jöttek, ahol az emberek életüket az Ön gyógyító kezének köszönhetik. Olvastam, hogy egy öreg néger panaszkodott Önnek: „rosszul aludtam az éjjel, mert tegnap nem jöttél el hozzám.” – Kiderült, hogy az orvosságnál is többet ért az ő számára az a kedvesség, amellyel minden betegét elárasztotta.”

A házon belüli színes programok azonban nem helyettesíthetik azokat a hatásokat, amelyek a napközi otthon megszokott falain túl új élményeket nyújtanak gyerekeink számára. Ezek az alkalmak ritkábbak és a helyi adottságok függvényei. – A *könyvtárlátogatás* azonban mindenhol megvalósítható. Maradandó emlék azoknak a tanulóknak, akik először találkoznak „igazi” könyvtárral, ahol a könyvtáros (a napközi vezető előzetes tájékoztatója alapján) ismerősként fogadja a gyerekeket. Életkoruknak, érdeklődésüknek megfelelő könyvekre hívja fel figyelmüket. A könyvtárak szívesen szerveznek író-olvasó találkozót napközisek számára.

A *színházlátogatás* élő kapcsolatot teremt a tv műsoraihoz szokott gyerekeknek a művek és színészek játéka között. Kevés az olyan színdarab, amely a tanulók irodalmi ízlését formálja, tehát gondos válogatásra van szükség. Különösen nehéz ez falvakban, ahova a Déryné Színház ritkán jut el, és műsorán ritkán szerepel ifjúságnak ajánlható darab.

Egyik csoportommal módunk volt megtekinteni egy színházi próbát, majd a mű bemutatását is. Néma csendben figyelték a próbán a rendező, a sűgő és a színészek munkáját. Erre ritkán nyílik alkalom, de a színház épületének belső tanulmányozása, rövid interjú a rendezővel városokban megvalósítható program.

Ha ezeket a lehetőségeket *tervszerűen, válogatva* megvalósítja a napközi vezető, akkor joggal teheti fel a kérdést, mikor megvalík csoportjától: Ment-e csoportom a könyvek által elébb?!

FÜGG TIBORNÉ
Hódmezővásárhely

Osztályfőnök az olvasóvá nevelésért

Egy évvel ezelőtt az Olvasó népert"-mozgalom jegyében megtartott ankéton az osztályfőnök szerepéről, feladatairól beszéltem az olvasóvá nevelésben. Beszámolómban a kezdeti elindulást, a problémákat, a tanulók körülményeit, az olvasás otthoni és iskolai feltételeit elemeztem. Most az eltelt egy év eredményeiről, problémáiról szeretnék szólni.

Iskolánkban hagyományai vannak az olvasóvá nevelésnek. Én az osztályfőnök munkájáról szólnék, akinek segítő, szervező munkája, tevékenysége döntő fontosságú

az olvasóvá nevelésben, nemcsak közvetlenül osztályon belül, hanem az iskola egészének célkitűzéseiben.

Egy évvel ezelőtt célul tűztem ki magam elé – többek között – a családi környezettel való kapcsolat kiépítését az olvasás kérdésében. Őszintén be kell vallanom, hogy e területen nem tudtam a várt eredményt elérni. Szabad időt kérésemre többet biztosítanak ugyan tanulóimnak, azonban munkámat többségükben közömbösen figyelik a szülők. Úgy érzem, valami ilyesféle szemlélet alakult ki: „Egyetértek, jó, amit csinál, csinálja csak, majd meglátjuk, mi lesz belőle.”

Egy nagyon rendes, lelkiismeretes, érdeklődő apukával beszélgettem nemrég terveimről. Ő úgy gondolja, mindent megad a gyermekének, amire szüksége van, de nem tud vele foglalkozni. Neki egyáltalán nincs ideje olvasni, bár szeretne. „A havi keresetből nem lehet megélni bőségesen, mellékkereset után kell nézni”... – természetesen a háromműszakos 8 órás munkaidő után. Ez a vélemény a család igényeinek növekedését, bővülő körét mutatja, de mi marad a gyerekeknek? Amikor kiszámította a család átlagkeresetét, kiadásait, nem nagyon tudtam szólni. Igazat kellett adnom. Nem szeretnék elhamarkodott következtetéseket levonni, de osztályomban ez gyakori helyzet. Hajszolt, zilált, rendszertelen a családok élete.

Munkánkat elsősorban a közömbösség kíséri és nem a segítő érdeklődés. Több olyan tanuló van, ahol a szülők hathatéként kerülnek egy műszakba, közben leveleznek, üzengetnek egymásnak heteken keresztül.

Akik naponta a gyerekek között vagyunk tudjuk, tapasztaljuk, mekkora benünk a közlési igény, a beszélgetés vágya. Élményeiket, vágyaikat ott mondják el, ahol hallgatóra, értékelőre találnak, otthon erre – az előbb elmondott gondolatok alapján – kicsi idő jut. Feltennék itt egy kérdést, – bár nem egészen ide tartozik –: Számot vetettünk-e már azzal, hogy a családok hajszoaltsága, harca a percekért, fáradt közömbössége hogyan üt majd vissza az otthoni családi nevelésben? A problémákat mi, pedagógusok már érezzük (a tanulók elhanyagoltsága, néha 1–2 hetes fehérmű, érzelmi szegénység stb.).

Ezek a tapasztalatok készítettek arra, hogy olyan könyvtári órákat vezessek be hetente, ahol az osztálykönyvtárból nemcsak kölcsönözni lehet, hanem a véleményeket kicserélni, az élményekről beszámolni. Ez az osztályfőnököknek sokszoros elfoglaltságot jelent, de szükséges és érdemes. Ha ezt végiggondoljuk és hozzá még sok egyebet, akkor szinte képtelenségnek tűnik a hivatalosan biztosított egy óra óradíjazásának.

Az eltelt egy év alatt azt tapasztaltam, hogy sokat és kedvvel olvasnak tanítványaim. Kezdetben könyvtárunk 87 kötetrel indult, ma kb. 150 kötetünk van. Iskolai, könyvbizományos tanárunk rendszeresen hozza az ifjúsági könyveket, amelyeket a tanulók szívesen vásárolnak. Iskolánkban a magyar szaktanteremben havonta bemutatásra kerülnek az ajánlott könyvek, ezeket együttesen megnézzük. Ez az együttműködés és segítség sok lehetőséget biztosít számunkra. Úgy érzem, ha az általános iskolában nem sikerül a könyvet megszerettetnünk, akkor ez később sem fog sikerülni.

Az 1970-es tanévtől kezdve még egy kezdeményezésről számolhatok be. Hatfordulós 2 hetes pályázatot indítottunk osztályon belül.

Egyrészt minden hónapban a legjobb olvasónaplók értékelése megtörténik, másrészt megadott témákkal, jelígyen pályázni lehet havonta a könyvjutalmakért. Az elbíráló zsűri 8 tagból áll, minden őrsből 2–2 képviselővel. Eredményhirdetés kéthetenként. Az első forduló témái a következők voltak:

1. Ha téged bíznanak meg, miről írnál ifjúsági regényt?
2. Készíts önállóan könyvespolcot, otthon fellelhető anyagokból. Közöld a tervet, az anyagot és a méreteket!

3. Melyik regény szereplői tetszettek jobban, miért?

Az első fordulóra sok ügyes, lelkes, ötletes pályamunka érkezett. Az osztály tanulói kb. 65%-a küldött be pályamunkát, elosztva a témákat a három megadott kérdés között. A hatfordulós pályázati rendszer befejeződése után e munkákat részletesebben szeretném majd elemezni. Az első forduló után a kapott jutalomkönyveket a tanulók elolvasták és utána beadták az osztálykönyvtárba.

Itt kizárólag kezdeményezésekről szoltam és néhány akadályozó tényezőről. Befejezésül: amit nagyon szükségesnek érzek: a család érdeklődését, segítségét és több órakedvezményt az osztályfőnököknek. Feltételek nélkül – bármekkora is a lelkesedés és jó hozzáállás – hosszú távon, perspektivikusan nem várható eredményes munka.

BÉKÉS FERENC
Bonyhád

Az irodalom szerepe ifjúságunk életében

A könyv, az újság, a folyóirat hozzájárul a szabad idő helyes kitöltéséhez, megteremti a felnőtt korban való művelődés lehetőségét, megkönnyíti az egyes tantárgyak tanítását, szélesíti az olvasó látókörét. Az ember életében azonban ezen túl is felmérhetetlen a jelentősége a nyomtatott szónak. A jól megírt könyv, a lényegyet megragadó újságcikk érzelmileg sem hagyja közömbösen az olvasót. Gondolati és érzelmi hatása hozzájárul a meggyőződés formálásához, s ezen keresztül helyes cselekvésre is indít. Mindez az ifjúság életében fokozottabb mértékben jelentkezik, s így a nevelőmunkát teheti hatékonyabbá.

A hatás azonban csak akkor jelentkezik, ha a gyermekek, a fiatalok valóban olvasnak. Nemcsak 1—1 könyvet! Hanem szívesen és szenvedélyesen, rendszeresen és elmélyülten. Tapasztalatunk szerint tanulóink 60%-a érzi és tudja, hogy az olvasás jó dolog, s tudja, hogy rendszeresen kell olvasnia. Az olvasásnak azonban nagy konkurrenciája a televízió. Talán helyes lenne úgy mondani, hogy jelenleg még nagy konkurrenciája a televízió. Nem azért, mert pótolja az olvasást, hanem azért, mert elveszi az időt az olvasástól. Az ifjúság, de a felnőttek is nehezen vonják ki magukat a televízió hatása alól. A televízió ugyanis kész képet ad. Nem kell fáradozni a kép megalkotásával. Nincs szükség erőfeszítésre, aktivitásra. Egyelőre még ez a helyzet, de előjön az idő, amikor a televízió éppen serkenteni fog a fokozottabb olvasásra. Ennek már ma is vannak jelei. A könyvesboltok, a könyvtárak már jelzik, hogy egy-egy adás után mennyire keresnek valamilyen művet az emberek. Ez azonban még nem általános, s talán még erős az elvonó hatás. Iskolánk két 7. osztályának adatai alapján nyugodtan állíthatjuk, hogy az olvasási igény jelen van. Tanulóink beiratkoznak a könyvtárba. Az olvasási helyzet azonban nem ilyen rózsás. Ezt még akkor is meg kell állapítani, ha a vizsgálódásunk időpontjában a két osztály tanulói 91%-a olvas valamilyen könyvet. Azonban a „forgási sebességgel” nem lehetünk elégedettek. Amikor az olvasott könyvek után érdeklődünk, a tanulók 36%-a 5-nél több olvasott könyvet sorolt fel percek alatt, 47%-a ugyanakkor csak 3—5 könyvet. Amikor azonban azt kerestük, hogy milyen időközben keresik fel a könyvtárat, s kölcsönöznek könyvet, akkor kiderült, hogy az olvasó gyermekek 47%-a egy héten belül vette ki könyvét a könyvtárból, 27%-a a tanulóknak egy hónapon belül kerül a könyvtárba. A többi olvasó csak az elmúlt tanévben! Pedig közben volt a nyár, amelynek programjából nem szabadna hiányozni az olvasásnak!

Ha iskolai könyvtárunk forgalmát vizsgáljuk, is találunk elgondolkodásra anyagot. Még akkor is, ha tudjuk, hogy a könyvtár rendezés alatt áll, s ez némi nehézséget jelent a kölcsönzésben. A kérdéses tanulók 44%-a még nem használta az iskolai könyvtárat. Még akkor is elgondolkodtató ez az arány, ha szinte minden tanulónak van saját kis könyvtára. És nem is akármilyen könyvtára! A gyermekek 70%-a 20-nál több saját könyvvel rendelkezik. Ezek a könyvtárak felölelik a kötelező olvasmányok 80%-át, s az ajánlott könyvek 50%-át. Ilyen ellátottság mellett is szerepet kellene kapnia az iskolai könyvtárnak! Hisz állománya korszerű, nagyon sok érdekes mű kínálkozik elolvasásra. A nagyon zsúfolt elhelyezés, a korlátozott mozgási lehetőség akadályozza a kölcsönzést. A gyermekek nem lapozhatják végig a köny-